

Sert Bir Roman

Yaşamını, yapıtlarından ayrı düşünemeyeceğimiz yazarlar vardır. Özellikle görünmeye, yaşamını yapıtının bir parçası kılmaya çalışan yazarların yanında, uzak tutmaya çalışsalar da yaşamlarının koyu gölgesi yapıtlarına düşmüş yazarlar da vardır. Yazının ilginç cilvelerinden olsa gerek özellikle geriye çekilen yazarların yaşamları âdeta yapıtlarının bir parçası olarak bazen daha fazla görünürlük kazanıyor. Sadece Amerika'nın değil dünya edebiyatının da en güçlü, ayrıksı şairlerinden Emily Dickinson, bu soy şairlerden. Handiyse baba evinden hiç dışarı çıkmamış. Oğuz Demiralp'in "*Kaldı ki yazın eleştirisinde genel olarak yapıttan yazara, yani yaşamöyküsüne gidilir. Yapıtın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülerek yapılır bu. Dickinson üzerine yapılan birçok çalışma ise adı geçenin özel yaşamından yapıtına doğru bir inceleme*

çizgisi izliyor." sözleriyle ifade ettiği gibi Dickinson'ın yaşamı yapıtlarına giden bir kaynak olmuş âdeta. Üzerine tutulan bütün projektörlere rağmen Emily'nin yaşamı rivayet kipiyle anlatılıyor ve hâlâ bir muamma olma özelliğini taşıyor. Hayatı boyunca 1700'e yakın şiir yazan Dickinson'ın şiirleri o öldükten sonra kardeşi Lavinia tarafından bulunmuş. Kafka için Max Brod'un taşıdığı anlamdan, değerden çok daha fazlasını Lavinia, Emily Dickinson şiiri için taşıyor. Çünkü edebî kamuya Dickinson'un şiirlerini sunan kişi Lavinia. Dickinson, "*Ben Hiç kimseyim! Sen kim-sin?! Sen de mi- Hiç kimsesin?! Bir çift et-tik desene!// Söyleme! İlan ederler-bilirsin! Ne sıkıcı-birisi -olmak!// Ne sıradan-bir Kurbağa gibi-/Adını söylemek-bütün Hazi-ran boyunca-/Sana hayran bir Bataklığa!*" şiirinde kendisine özgü imlasiyla, bu çarpıcı sözlerle en çok kendisini anlatıyordu.

J. D Salinger ve Thomas Pynchon da tıpkı Emily Dickinson gibi gözlerden uzak bir tür "uzlet" hayatı yaşamışlar. Salinger ve Dickinson'ı bir nice zamandır Türkçemizde ağırlıyor olsak da Pynchon'ı konuk edişimiz yazarın ilk kitabı olan *49 Numaralı Parçanın Nidası*'nin çevirisi vesilesiyle oldu. Thomas Pynchon, gözlerden irak yaşamıyla âdeta bir efsane durumunda. Öyle ki doğru düzgün bir fotoğrafını bile bulmak güç. Nobel Edebiyat Ödülü için adı sıkça anılan Thomas Pynchon, yaşayan en önemli yazarlardan biri olarak kabul ediliyor ve *49 Numaralı Parçanın Nidası*, *Time*'ın "1923-2005 arası En İyi İngilizce Roman" sıralamasında kendine yer bulduğunu belirtmek gerekiyor.

Pynchon, girintisi çıkıntısı çok fazla olan bir kıyıya benzeyen romanında modern insanın parçalanmışlığını, yalnızlığını, Oedipa Maas üzerinden anlatıyor. Hikâyesi birkaç cümlede anlatılabilir olsa da sapakları, göndermeleri, yüklü ve özgül diliyle *49 Numaralı Parçanın Ni-*

dası özetlenmesi zor bir roman. Roman, Oedipa Maas'ın eski erkek arkadaşı Pierce Inverarity'in öldüğü ve kendisini vasi olarak atadığına ilişkin aldığı bir mektupla açılıyor. Oedipa, kocası Mucho'yu Kinneret'e bırakıp bir vasi olarak üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmek için San Narciso'ya doğru baş döndürücü bir yolcuğa çıkıyor ve Oedipa ile birlikte okur da gizemli bir dünyanın içinde doğru yol alıyor. Ama gerçekte ne Kinneret ne de San Narciso diye bir yer vardır. Bu kaotik yolculukta Pynchon, Freud ve Nietzsche'nin insan denilen meçhulü parça pinçik ettiği bir dünyada kahramanı Oedipa Maas üzerinden insanı anlatmaktan çok onun anlatılmazlığını imliyor. Öyle derinlemesine bir kişilik çözümlemesi de yapmıyor zaten. Oedipa Maas'ın hikâyesi aslında modern insanın dinmez yalnızlık serüvenidir. Bu bağlamda Pynchon'un sözü Kafka'nın bıraktığı yerden sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Pynchon, romanda kurduğu özel dünyayı kendisine özgü sözcüklerle anlatıyor. Roman boyunca tarih, felsefe, psikoloji gibi bilimler ve kültürel göndermeler metnin dilini, anlaşılmasını enikonu zorlaştırıyor. *49 Numaralı Parçanın Nidası* kurmaca ile hayatın kesiştiği, bazen birbirlerinin varlığını güçlendirdiği bazen yok saydığı bir anlatıdır. Popüler kültür ve bu kültürün simge temsilcileri de çeşitli kahramanlar ve anıştırmalarla romanda kendisine yer bulur. Pynchon, Amerikan tarihinden halüsinatif bir zihnin içinden anlatıyor. Ameri-

kan tarihinden uzak olmak, anlatının sayrı bir dünyanın içinde seslendirilmesi okurun romanın içine girmesi önünde bir engel. Ama Thomas Pynchon da çizdiği girift resme karşı okuru, özellikle belli bir mesafede tutmak istiyor. Kitapta yer alan şu diyalog romanın üzerine kurulduğu zihni gösterir niteliktedir: “*Bir adamın zihninin bilardo masası gibi olduğunu mu düşünüyorsun? Umarım öyle değildir.*”

Pynchon, “*O kadar sağçısın ki solculara benziyorsun.*” ya da “*Ölümler gerçekten ölüme ayak direyebiliyordu.*” cümleleriyle zaman zaman zihni yoklamayı, tokatlamayı da seviyor.

Tülin Er bir değerlendirmesinde, “*Ali Smith, nadir verdiği röportajlarından birinde Jane Austen'ı ya da Shakespeare'i bu kadar sevmemizin nedeninin, onların kişiliğine dair fazla bilginizin bulunmaması olabileceğini söyler ve ekler, 'Eğer yazarın kişiliği sizinle okuduğunuz şey arasına girerse kazanan büyük ihtimalle kişilik olur. Edebiyat içinse bu o kadar önemli olmamalıdır.'*” şeklinde yazmıştı. Ali Smith'in belirlemesi ışığında söylesek söz konusu olan edebiyatsa yazarın hayatı çok da önemli değildir. Yaşamı yapıtlarına bu denli dolayımlanmış Salinger, Pynchon ve Dickinson'a baktığımızda şu soruyu da sormamız gerektiğine inanıyorum: Yazarın yaşamı gerçekten önemli değil mi?

Mehmet ÖZTUNÇ